A Biblia a szétszórtságban levőkről és a szétszórtságban levőkhöz.

Mit mond a Szentírás egy magánosságban élő, nagyobb közösségből kiszakított, rendes gyülekezeti életet nélkülöző, másoktól körülvett vallási közösségről és közösséghez?

Mutassuk be először egy történeti képben az ó- és újszövetség szórványait, azután tárjuk fel Isten parancsát azok sorsában, azaz, hogy mit mond Isten a szétszórtságban levőkről és a szétszórtságban levőkhöz: végül pedig foglaljuk össze ezeket a tanításokat rendszeres képben.

I.

Nézzük először a szórványok történetét az ó- és újszövetségben.

Itt az első dolog, amit megállapíthatunk, hogy az emberiségnek a világban való szétszóródása Isten parancsából is következhetik. „Sokasodjatok és töllsétek be a földet és hajtsátok birodalmatok alá.” (I. Mózes. 1:28.) Ez volt Isten szava az első emberpárhoz. Ennek a parancsnak a kötelező ereje lehet ok közösségek széthullására, de isteni rendelése lehet erő és lehet bíztatás a széthullottak előtt.

A legelső, akit kiküldött Isten abból a közösségből, ahová születésekor helyezett, a testvérgyilkos *Kain* volt. (I. Mózes. 4:1—16.) Isteni parancs, amely elűzi abból a körből, amelybe állíttatott, de ez a parancs számára nem misszió, hanem bűntetés. Lakóhelyéül Nód földjét jelöli ki Isten. Így ez lett az első szórvány. Kainnal, mint szórványtípussal is érdemes foglalkozni. Fél a magánosságtól, az idegen környezettől, fáj megválnia abból a körből, amelyben eddig élt, „akárki talál reám, megöl engem” mondja kétségbeesetten az Úrnak. Halálával ki is hal ez a szórvány. Utódai már nem egy-isten-imádók. Jellemző, hogy nemcsak Kaint, de később a többi embereket is kísértette ez az elszóródástól való félelem. Bábel tornyának építői azért akarnak égigérő tornyot építeni, hogy „ne széledjenek el az egész földnek színén”. (I. Mózes. 11:4.) De ez *Isten akarata* volt és nem lehetett ellene harcolni. A biblia szerint Bábelből szélesztette el az Úr a földnek színén az embereket.

Mózes I. könyve XIX. részében találjuk az egyik legtipikusabb ószövetségi szórványt. Ezt a Sodomában lakó *Lóth és háza népe* alkotta. Keletkezése mögött *egy gazdasági és egy szociális* ok van: Az előbbi az, hogy lakóföldje Béthel és Hái vidéke jószágait és családját nem tudta eltartani. Az utóbbi pedig az állandó civakodás, veszekedés és versengés, mely Lóth pásztorai és a vele lakó Ábrahám pásztorai között napirenden volt. Ezek a körülmények késztették Lóthot arra, hogy elváljon Ábrahámtól, és Sodoma előtt üsse fel sátorát. A pogány Sodoma romlottságáról volt híres és Lóth családjával ilyen környezetbe került. Egyfelől a megmételyezett levegő, másfelől a pogány kultusz kisértései veszik körül. Ebben a világban ő idegennek érzi magát. De a város lakói is csak „jövevényt” látnak benne, akit gunyolhatnak, sőt bántalmazhatnak is. Ilyen környezetben ő nem tud asszi-

milálódni, de Istenbe vetett erős hite csak meginog: késlekedik, amikor menekülnie kell. Lóth felesége már beleszédült ebbe a világba. Fáj megválnia tőle és visszatekint, mikor Isten pusztító vihara végigsöpör rajta. Két vejét egészen elnyelte a mélység. Nem is jönnek ki Sodomából. Két leánya pedig pogány nemzet ősanyja lesz.

A kigunyolt, lenézett Lóthnak ellentéte akad Egyiptomban: az idegenektől is elismert és sokrabecsült *József.* (I. Mózes könyve.) József sem tud mássá lenni. A legmélyebb kapcsolata van Egyiptom népével: Fáráónak első tisztviselője és bizalmasa, felesége egyiptomi papnak a leánya, de ennél a kapcsolatnál is mélyebb kapcsolata van Istennel és atyján keresztül népével. Amikor emelkedik, érvényesülés előtt áll, elhárít magától minden dicsőséget és Fáráó szemébe mondja: az álmot nem én, Isten jelenti meg. Sorsában Isten kezét látja: nem ti — bátyáim, — hanem Isten küldött engem Egyiptomba a ti megmaradásotokért. Atyja Egyiptomba való költözésében is az Úr csodálatos gondviselését szemléli, aki így akarja biztosítani Jákob magvának a jövendőt. József tudta, hogy *nemcsak bűntetés az, ha Isten egy embert jövevénnyé, földönfutóvá tett, hanem eszköz is az ő célja megvalósítására.*

És valóban. A zsidóság az egyiptomi fogságban fejlődött hatalmas néppé. Tömegében olyan naggyá lett, hogy Egyiptom uralkodói már félelemmel néztek reájuk. Eleinte homogén tömeget alkottak, de Egyiptom felismerve azokat a veszedelmeket, amelyek ebből következhetnek rájuk, sokat széthurcolt közülök és földművelő, különösen pedig építő munkára használja fel őket. Pithom és Ramses hatalmas szórványtelepek lehettek. Igazolják ezt a prófétai könyvek, amelyek, ha az egyiptomi fogságról is megemlékeznek, a zsidóságról itt is, mint szétszórtságban élő népről beszélnek, A prófétai felfogás szerint a fogságban élő zsidóság nagy része — akármelyik fogságot nézzük is — *diaszpora zsidóság volt.*

Egyiptomot az ígéret földje váltotta fel. Sajnos, a zsidóság önhibájából itt sem alkotott egységes tömeget. Az elfoglalt terület több részében meghagyják a pogányokat, és velük állandó összeköttetést tartanak fenn. Ennek a következménye: a pogány kultusz elterjedése és számos szórvány keletkezése. *Sámson*nak a filiszteus házába való átjárása, Elimélek kivándorlása bizonyság arról, hogy a zsidóság és a pogányság nem élt teljes elszigeteltségben egymástól és utalás arra, hogy voltak a pogányok között diaszpora számba menő zsidó telepek. Ennek következtében a zsidóság pogány elemeket vesz magába és több helyen vallásos szynkrétizmus áll elő. Így az Efraim hegyén lakó Mika az Úr imádása mellett templomába bálványt állít fel, majd egy lévitát szentel fel papnak. (Bírák XVII—XVIII. rész.)

Ebből az időből Ruth könyvében érdekesen szemléljük egy szórvány keletkezését, fejlődését és felbomlását. Bethlehembem éhinség támad. Ez a város egyik lakóját *Eliméleket* arra ösztönzi, hogy családjával más lakóhelyet keressen. Feleségével, Naomival és fiaival, Mahlon és Kiljonnal, Moáb földjén telepedik meg. Sem a zsidó közösség, sem a zsidó kultusz nem rendelkezett olyan erővel, hogy megakadályozza ennek a szórványnak a keletkezését, melynek oka a szociális nyomorban van. Nemsokára a szórvány két taggal gyarapodott: a moábita

Orpával és Ruthal. Mahljon és Kiljon feleségével. Elimélek családja nem olvad be a Moáb nép tömegébe, de a két moábita leány, legalábbis az egyik, a zsidó nemzetbe teljesén beolvadt. Ruth sorsa Naomi sorsa lett, népe Naomi népe és Istene Naomi Istene. Nemsokára a szórvány három férfitagja meghal. Naomi magával hozza Ruthot, visszatér Izrael földjére. Itt Ruthot Boáz veszi feleségül. E családból származott test szerint Jézus. A Moáb földi ideiglenes szórványnak ilyen nagy jelentősége van. Megmutatta Isten, hogy a szétszórtságban élő éppen arra lehet csodálatos eszköz, hogy az egy Istent helyesen nem félő és nem imádó embert ő hozzá térítse, és *megmutatta, hogy ő minden népnek Ura és minden nép Ő hozzá tartozik a Jézus Krisztus által.*

Egyidőben szórványnak nevezhető a bújdosó *Dávid* lakóhelye: Siklág. A Saultól üldözött Dávid 600 emberével filiszteus földre menekült. A filiszteus király Siklágot ajándékozza neki, ahol Dávid teljesen berendezkedik és húzamosabb ideig tartózkodik. Még pap is volt köztük, a meggyilkolt Achimelek fia: Abiátár. Egy évet és 4 hónapot lakott Dávid Siklágban és csak Saul halála után tért vissza Judeába. (Samuel I. könyve, 27—30. rész.) De Siklág ettől kezdve zsidó kézen maradt. Sajátos szórvány, amit az üldözés és a harci villongás teremtett.

Hogy Isten a szétszórtságban levő ember életét milyen hatalmasan fel tudja használni, ez gyönyörüen látszik egy Sziriába került *zsidó szolgáló leány* életében. (I. Kir. 5. rész.) Egyszer sziriai portyázó csapatok törnek Izraelbe, és foglyul hurcolnak egy zsidó kisleányt. A leány Naámán fővezér feleségének lett a cselédje. Naámán bélpoklosságban szenvedett. A kis cseléd valamikor hallotta odahaza, a híres Elizeus proféta csodatetteit. Elbeszéli asszonyának és ráveszi Naámánt, hogy menjen el a profétához. A vezér elment és gyógyulást talált. Vajjon tudta-e a rableány, hogy milyen hatalmasan cselekedett általa, egy idegen földre szakadt egyszerű szolgáló leány által az Úr? Sziria második embere most tudta meg, hogy „nincsen az egész földön Isten, csak Izraelben”. A jövevény leány élete egy egész nép sorsát jótékonyan elősegítette. Külsőleg szerencsétlen élet ez. De talán ő tudta, amit Isten nyilvánvalóvá tesz e történetben előttünk: *ennek így kell lenni, mert az én eszközöm vagy arra, hogy egy ember és egy nép közelebb jöjjön hozzám és az én népem megszabaduljon. Ez a szórványsors nem rabság, nem elhagyatottság, hanem alkalom, dicsőség és boldogság.*

A királyság alatt két fogság szakadt a zsidóságra: Az egyik Izraelre: ebből soha sem lett szabadulás, a másik Judára: ennek átkát 70 évig hordozták.

Izrael pusztulását az assziriai fogság okozta. Bűntetés volt ez a parázna, bálványimádó és Istenről megfeledkezett népnek. Bekája és Hosias felvonul az assziriai király: Izrael ellen, beveszi Samáriát és Izraelt fogságra hurcolja. Hára, Halán, Hábor a Gozán folyó melléke és még számos nagy város volt a foglyok lakóhelye. De Samáriában is maradtak még zsidók. Ezeket pogány telepítésekkel árasztották el. Ez volt az igazi szétszóródás, és mégsem nevezhető igazi szórványnak, mert az a zsidóság tömegében már nem az egy Istent imádó zsidóság volt, csak a mult tradiciója és fel-feltörő hitök alapján nevezhetők

annak. Ám ez a hit is lassan kialudt belőlük. A Samáriában maradtak előtt némileg lángra lobban a samaritánus vallásban, de Izrael többi szétszórtjai között nem akadt többé ennek a hitnek őrizője. Szétszóródásuk és általa haláluk *Isten ítélete* volt. A próféták megjövendölték ezt. És mikor bekövetkezett, szomorú könnyekben sírtak a pusztuláson.

A Judára szakadt *babiloni fogságot* is ugyanazok a belső okok idézték elő. A nép elpártolt Istentől és mindaddig Isten ítélete nehezedik reá, amíg vissza nem tér. Először Joakin uralkodása alatt vonult fel Nabukodonozor és Joakint családjával együtt és a szent város vezetőit, mesterembereit (körülbelül 10.000) Babiloniába hurcolja. Majd Sedékiást, az utolsó királyt is megtámadja a babiloniai uralkodó és a nép többi részét a földművelők kivételével ugyanezzel a bűntetéssel sújtja. Juda népe szétszóródott tehát. Szétszórta Isten bűntetése. De a próféták, akik látták és megjövendölték ezt a szétszóródást, újjongva tapasztalják a nép megtérését és örömmel hírdetik, hogy Sion foglyait összegyüjti az Úr. Helyzetüket megrendítően festi Jeremiás. (Jeremiás Sir.) Mindezek mellett ne csüggedjenek bízzanak az Úrban, rendezkedjenek be és végezzék feladataikat. Jeremiásnak a babiloni zsidókhoz írott levele (XXIX. rész) a szórvány-lakók tízparancsolata: „Ezt mondja a Seregek Úra, Izráel Istene mindama foglyoknak, akiket Jeruzsálemből Babilonba vitettem. *Építsetek* házakat és lakjatok azokban, *plántáljatok* kerteket és egyétek azoknak gyümölcseit. Vegyetek magatoknak feleségeket és szüljetek fiakat és leányokat, és *szaporodjatok* meg ott, és meg ne *kevesbedjetek. És igyekezzetek a városnak jólétén,* amelyre fogságra küldöttelek titeket, és *könyörögjetek érette* az Úrnak; mert annak jóléte lesz a ti jólétetek. Mert ezt mondja a Seregek Ura, Izráel Istene: Ne hitessenek el titeket a ti profétáitok, akik közöttetek vannak, se a ti jövendőmondóitok, és *ne figyelmezzetek a ti álmaitokra,* amelyeket álmodoztok. Mert ők hamisan prófétálnak néktek az én nevemben: Nem küldöttem őket, azt mondja az Úr. *Mert én tudom az én gondolataimat,* amelyeket én felőletek gondolok, azt mondja az Úr: békességnek és nem háborúságnak gondolata, hogy kívánatos véget adjak néktek. *Akkor segítségre hívtok engem, és elmentek és imádtok engem, és meghallgatlak titeket.* És kerestek engem, és megtaláltok, mert teljes szivetekből kerestek engem.” (Jeremiás XXIX. 4—15.)

Volt-e oka Izráel népének ilyen bíztatás után a sírásra és a félelemre?

Ebben az időben elszéledtek között külön szórványokat alkottak az *Egyiptomba* menekült zsidók. Izmáel megöli Gedáliás tiszttartót s a bosszú elől a zsidó nép egy részével Egyiptomba menekül. Ez Isten akarata ellenére történt, amiért Isten el fogja őket pusztítani. Migdolben, Táfnesben, Nofban és Páthosz földjén vannak ezek a szórványok. Szörnyű lesz Isten büntetése felettük. Vágyakozni fognak szülőföldjük után, de nincs visszatérés. Azért jöttek ide, mert belefáradtak a harcba és kenyeret akartak, mégis fegyver és éhség által kell elpusztulniok, mert áthágták Isten akaratát. (Jeremiás 43:44.) Az ítélet be is telt felettük.

A babiloniai diaszpóra-zsidóság történetére sok világosságot vet Eszter, Dániel és Nehémiás könyve.

Eszter könyve megemlíti, hogy a zsidóság már Ahasvérus perzsaméd király fővárosában Susanban a vidéken, sőt Ahasvérus mind a 124 tartományában el volt terjedve. Susanban több száz zsidó él Mardokeus vezetése alatt. Mardokeus unokahuga Eszter a király felesége. *Mardokeus* és *Eszter,* mint a legnagyobb szórvány-gondozók állanak előttünk. Egyik feláldozza életét és fiatalságát, másik minden percben életével játszik. Az élet csak arra való előttük, hogy eszközök legyenek egy elszórt nép megtartására. Pozíciójukat erre használják fel, munkájukat ez a cél mozgatja. És Isten gondoskodott, hogy az önfeláldozó munka eredményt hozzon. Akkor a zsidóság rabságában, szétszórtságában már felismerte Isten tervét: Ez a nép már vallásos, Istenhez tért bőjtölő és imádkozó nép volt.

A babiloni királyi udvarban is élt négy ilyen Istenben bízó, bőjtölő és imádkozó diaspora-zsidó. Négy előkelő származású ifjú, *Dániel, Anániás, Misáel* és *Azáriás. Dániel és társai bizonyságot tesznek arról, hogy ha hívek maradnak is hitükhöz és sajátságaikhoz, akkor is tudják az ország javát és a király ügyét szolgálni.* Nemsokára a hatalmas birodalom vezetői között látjuk őket. Dániel és társai a diaspora-zsidó tisztviselők típusai, akik hitüket és nemzeti egyéniségüket nem hagyják el. Sidrák, Misák és Abednegó még ha tüzes kemencébe veti őket a király, akkor se imádja az emberkészítette bálványképet. És Baltazárt nem zavarja királyi rendelet, hogy 30 napig csak a királyhoz szabad imádkozni: Kitárja Jeruzsálem felé néző ablakát és térdre esve imádja Istent. Se a lassú kísérlet, sem az áskálódás, sem a tüzes kemence, sem az oroszlánverem nem tudja ezeket Istentől elszakítani. (Dániel könyve.) Hozzájuk hasonló típus Nehémiás alakja.

Amikor a zsidók egy része már haza ment, ő ott sír és imádkozik Susán várában. Két terhet kell egyszerre hordoznia, egyedülvalósága terhét és a hazulról érkező szomorú híreket. Még Artaxerses is megsajnálja ezt a beteg tekintetű, szomorú orcájú pohárnokot. Kétszer is haza engedi, hogy segédkezzék Jeruzsálem felépítésében és a kultusz helyreállításában. (Nehémiás könyve.)

Hetven évi fogság után Cyrus engedélyt ad a zsidók hazatérésére. A szétszórtságban lévők csoportban verődve hazafelé indulnak. Isten visszahozta Sionnak foglyait. De lehetetlen, hogy ezzel a diaspora-zsidó telepek megszüntek volna. A városokban, tartományokban bizonyára maradtak zsidók. Lehet, hogy lassan többen hazavándoroltak közülök, de amikor a zsidó kereskedők kezdték elárasztani az egész világot, a kivándorolt zsidókból új diaspora telepek létesültek, amelyek a római harcokban méginkább megsokasodnak. De ezek nagy része már az újszövetségi történet idejére esik. Csak hogy itt már nem ezekkel, hanem a diaspora keresztyénség történetével foglalkozunk.

2. Az újszövetség első szórványát *Jézus és szülei* alkotják Egyiptomban. Szórványnak nevezhető, mert magában hordozza mindazokat a sajátosságokat, amelyek annak meghatározó jegyei. Egy lakóóhelyéről kiűzött, egy Isten hivő család sajátos kultusszával él, előtte ismeretlen idegen kultusz-közösség környezetében. Keletkezése mögött félig meddig politikai okok állanak. Heródes zsidó király a gyermek Jézustól a királyságát félti és a szülők bosszúja elől Egyiptomba menekül-

nek vele. De nem véletlen volt az ő egyiptomi lakózásuk. Minden politikai okon tul, keletkezése mögött Isten áll, akinek akarata az volt, hogy „Egyiptomból hozza fel Fiát”, amint a proféták megjövendölték. Ezért fennállása is csak ideigvaló, mert amikor a veszedelem elmult, az Úr parancsára Józsefnek vissza kell jönnie.

Egy másik újszövetségi szórvány a Jeruzsálemtől négy-öt kilométernyire fekvő *Bethánia,* ahol Jézus is gyakran fordul meg egy kedves vendégszerető család házában, Mária, Márta és Lázár otthonában. (János 12:1—8, János 10:39—42.) Lelkük még Jézus életében megsugja nekik, hogy ő a Messiás. Mária áhitattal hallgatja a szeretett mester minden szavát, Márta pedig nagy szeretetében önmagáról teljesen megfeledkezve szolgál Jézusnak. A kicsiny újszövetségi szórvány örök példája lett minden igazi szórványnak, ahol a legnagyobb áldozatot hozták az Úrnak. Mária szeretetének nárdus olajával keni az Úr lábát, Márta pedig szolgáló szeretetével öleli át. Erre a szeretetre az Úr is csak szeretettel felel. Feltámasztja a meghalt testvért Lázárt. Egy szórvány, ahol szeretik Jézust és Jézus is szereti hiveit. Ezek után az apostoli korban levő szórványokkal kell foglalkoznunk. Milyen szórványok ismeretesek ebből az időből?

Meg kell állapítanunk, hogy az újszövetségben a legtöbb szórvány csak a nagy keresztyén gyülekezetek *fejlődésének első stádiumát* jelzik. Egy diaspora fokozaton esnek át az összes keresztyén gyülekezetek. Épen ezért a velük való foglalkozás a keresztyén misszió történetébe esik. Másodsorban az újszövetségben vannak szétszórtságban lévő gyülekezetek, melyek csak annyiban szórványok, hogy idegen kultusz környezetében éltek. Ez a fokozata is meg volt az összes keresztyén gyülekezeteknek. Az apostoli tanítás diaspora vonásai leginkább az ilyenekhez szólnak. Amikor Péter a Pontusban Galáciában, Kappadóciában, Ázsiában és Bithiniában elszéledt jövevényeknek írja levelét, ilyen magános gyülekezetre gondol. Jakab pedig, amikor az „elszórtan” levő 12 nemzetségnek ír, szintén nem a szó igazi értelmében vett szórványokra gondol, hanem a diaspora zsidóságból lett keresztyén gyülekezetekre, melyek lehetnek ugyan, de nem feltétlen diaspora keresztyének.

Szórványok, illetve szórványokból lett gyülekezetek az apostoli korban Antiochia, Cezarea, Joppe, Pafusz, Listra, Iconium, Pizidiai Antiochia, Laodicia, Miletum, Efezus, Troász, Philippi, Thessalonika, Athen, Efezus, Róma. Az első anya-gyülekezet Jeruzsálem volt, az első szervezett szórvány Antiochia, mely legelőbb fejlődött anyagyülekezetté. Judeát, Szyriát, Kisázsiát, a görög városokat és Rómát mindenütt szétszórtságban élő keresztyének népesítik be. De Arábiában, ahol Pál mindjárt megtérése után működött, Krétában, amelynek már a megszervezését kívánja Pál Titusztól, Illiriában és Dalmáciában, ahol Pál és Titus megfordult, Puteoliban Róma egyik kikötő városában, ahol Pál atyafiakra talált, Galliában, honnan Apollos jánosi keresztséggel jött, talán Hiszpánában is kellett lenni, ha nem is keresztyén gyülekezetnek, de legalább is szétszórtságban élő keresztyéneknek. A római birodalom minden részében már vannak vagy elszórtan lévő keresztyén gyülekezetek, vagy pedig még ezekhez szétszórtságban lévő keresztyének.

Lehetne részletezni az egyes gyülekezetek fejlődését, azokat a nehézségeket, kísértéseket, támadásokat, melyek ezeket a szórványokat fejlődésükben érték és foglalkozhatnánk az apostoli iratoknak ezekkel szemben elfoglalt álláspontjával. Ekkor azonban ez íratoknak minden tanítására ki kellene terjeszkednünk, mert az apostoli íratok mind ebben a fejlődésben mutatkozó jelenségekre utalnak, mégis van három levél, mely szorosabb összefüggésben van a szórvány élettel, Jakab levele és Péter I. és II. levele. Ezek azonban már nem a szétszórtságban levők helyzetéről szólnak s így velük nem foglalkozunk.

II.

E történeti háttér segítségével most már arra a kérdésre kell megfelelnünk, hogy mit mond Isten a szétszórtságban élőknek. A feleletet két kérdésnek a kifejtésén belül tudjuk megadni. Első kérdésünk az, hogy a Szentírás tanítása szerint *mi a szétszóratás oka?* Második kérdésünk pedig az, hogy *mi a célja* az Istennek a szétszórtságban levőkkel.

Az első kérdésre a feleletet egyfelől Isten missziói parancsában találjuk, mely a benne hivő emberek egész világba való elterjedését követeli. Másfelől pedig az emberi bűnösségben. A második kérdésre a feleletünk, hogy Isten célja a szórványokkal az Ő földi és mennyei országának a terjesztése és általuk a szétszórt népek bűnből való felrázása. Hogy Istennek ezt a tervét felmutathassuk a Szentírás diaspora tanításait részleteiben kell megismerni. I. Mózes I. könyvében Isten azt parancsolja az emberiségnek: „töltsétek be a földet" (I. Mózes 1:28.) Ez a missziói parancs mutatja, hogy Isten előtt a szétszóródás missziói feladat és nem feltétlen büntetés. Salamon templomszentelési imája egy olyan gondolatot fejez ki, mely a szétszórtságban, egyedülvalóságban élők számára megnyugtatást jelent. Isten nem lakik kézzel csinált templomokban, *Ő mindenütt jelen van.* „Gondolható-e, hogy lakozhatnék Isten a földön? Ime az ég és az egeknek egei be nem fogadhatnak téged, mennyivel kevésbé e ház" (I. Királyok 8:27.), mely gyarló emberi alkotás csupán. Míg több helyen a Szentírás a diaspora életet, mint Isten akaratát, az ember missziói feladatát emeli ki, más részekben különösen a prófétai könyvekben annak büntetésjellegét látjuk kidomborodni.

Amikor Izráelt az asszír fogságba szórja Isten, a Királyok könyve írója csak annyit jegyez meg: „Ez pedig azért történt, mert az Izráel fiai vétkeztek az Úr ellen." (II. Kir. 17:6.)

A zsoltáríró is szereti hangsúlyozni a szétszóratás bűntető jellegét. A pusztai népre azért emelte fel kezét Isten, „hogy pogányok közé dobja magvaikat és szétszórja őket a tartományokban." (Zsoltár 106:24.) Mert bűnös nép voltak, akik nem hittek az ígéretnek, Baal Péornak áldoztak és pogányokkal keveredtek össze. De Istennek örökkévaló a kegyelme: „Vezette őket egyenes útra, hogy lakó városhoz jussanak." (Zsolt. 107.) Akkor még a pogányok is azt mondták, hogy hatalmasan cselekedett ezekkel az Úr. (Zsolt. 106.) Isten a szétszórtságban lévőkhöz különösen a profétáik szavain keresztül szólott.

Esaiás a választott nép bűne, szétszórása, összegyűjtése, megváltása és a Messiás békeországa felől prófétált.

Izráel népe elpártolt Istentől, nem ismerik és nem figyelnek rá, teste csupa seb és daganat. (1. rész.) Keze vérrel van bemocskolva, újja vétekkel, ajka hazugsággal és nyelve gonoszsággal. Lábaik a gonoszra futnak, hogy ártatlan vért ontsanak. A békesség útját nem ismerik, a hazugság és a romlás útján járnak. (59. rész.) Istentiszteletöket nem szereti Isten, áldozataikat és ünneplésöket nem szenvedheti. (1. rész.)

Ezért jön reájok Isten ítélete és szétszórja őket. (25. rész.) Kiraboltattatott és eltapodtattatott nép lesznek. Bilincsekbe verve tömlöcökben és fogházakban sinylődnek majd és nem lesz, aki megszabaditsa őket. (42. rész.) *Csak az Isten kegyelme könyörül meg rajtok:* „Zászlót emel az Úr a pogányok előtt és összegyüjti Izráel elszéledt fiait és Judának szétszórt leányait.” (4. rész.)

Isten nem csak összegyüjti őket, hanem megváltót, Messiást, szabadítot küld számokra, (9. rész.) Aki szent népet formál belőlük s elveszi a mindennél súlyosabb bajt: a bűnt. (4. rész.) Így jut arra a gondolatra, hogy Krisztusban minden szétszórtságban lévők egy gyülekezetét, lelki közösségét, Isten országát fogja megvalósítani.

Jeremiás próféta is Isten büntetését és a megtérés eszközét látja Juda Babiloniában való szétszóratásában.

Annyi ennek a bálványimádó népnek a bűne, hogy vastollal és gyémánt hegygyel sem lehetne fel írni azt. A nép bűnének a következménye Juda szétszórása. A szétszóródásban leghibásabbak azok a pásztorok, akikre Isten a nép legeltetését bízta. „Jaj a pásztoroknak, akik elvesztik s elszélesztik az én mezőmnek juhait, azt mondja az Úr.” (23:1.) Mert, ha a pásztor elfeledi feladatát, akkor a nép bűnbe esik. Ennek a bűnben leledző népnek a büntetésére és megtartására eszköz a szétszóratás volt. Éppen azért hallják meg a pogányok -s hírdessék a messze való szigeteknek, hogy Isten Úr a szétszórtak felett is. (31. rész.) Igazi pásztort rendel melléjök, Dávid Magva, az Úr Jézus Krisztus fog uralkodni felettük.

Esaiás és Jeremiás mellett a szétszórtságban levőkről a szétszórtságban levőkhöz Ezékiel próféta beszél a legérzékenyebb hangon.

Bűne miatt szórja szét Isten Jeruzsálemet és Judát. Ott a tartományokban tudják meg majd igazán, hogy Isten Úr felettök. (6. rész.) Ezékiel 33., 34., 36. és 37. részei megkapóan tolmácsolják Isten igéjének ízenetét Izráel szétszórtjai előtt.

A 34. rész a hűtlen pásztorok ellen tartalmaz jövendőlést. Jaj Izráel pásztorainak, akik önmagukat legeltették a gyöngéket nem erősítették, a beteget nem gyógyították, a megtörtet nem kötözgették, az elűzöttet vissza nem hozták és az elveszettett meg nem keresték. Isten nyája szétszóródott pásztor nélkül, tévelygett hegyen, halmon. Most jön Isten és előkéri a nyájat a pásztorok kezéből. Így láttak a próféták a diasporák keletkezési okának nem csak nemzeti, politikai, hanem lelki meghasonlást is és így várták ennek megszünésével nem a nemzeti egység létrejövetelét, hanem egy lelki egységnek, Isten országának a megvalósulását. Itt látszik, hogy az elszórt nép igazi egybegyüjtése

Isten uralma alatt, az Ő országába történik. A szétszórt tetemek megélednek nem csak testileg, de belölük Isten lelki népe alakul ki. (37. rész.)

II. Az újszövetség szórványokra vonatkozó részei inkább arra a kérdésre adnak feleletet, hogy mi a szórványok célja Isten előtt. A szórványok eszközök voltak Isten kezében az evangélium elterjedésében. Ezekből következik, hogy az apostolok a szórványéletet mindíg, mint munkára való alkalmat és nehéz kísértésektől megterhelt lelkek próbáját mutatják be. Ezért röviden foglalkoznunk kell itt Jakab és Péter apostol leveleivel, mint amelyek szétszórtságban levőknek írattak.

Jakab leveléből feltárul előttünk a sziriai szórvány gyülekezetek belső élete. A kísértésekben csüggednek, ami annál is inkább erőt vehet rajtuk, mert szétszórtságban élnek. Egyesek gazdag uraik szolgaságában szenvednek, maguk is sokra becsülik a gazdagságot, dicsekesznek, sőt az is megtörténik közöttük, hogy szegényeikkel becsmérlőleg bánnak. Mindezek mellett ott vannak a nyelv bűnei és a hittel való visszaélés, mely feleslegesnek mondja a cselekedeteket. Nem nevezhetjük ezeket tipikus szórvány-bünöknek, mégis feltűnő az, hogy szórványainkban állandóan szembe találjuk magunkat ezekkel a jelenségekkel. Jakab szembe néz ezekkel a jelenségekkel, örömnek mondja a kísértést és boldognak azt, aki abban kitart. A szegények felől hírdeti, hogy Isten választotta ki őket arra, hogy gazdagok legyenek a hitben. Mondjanak le arról, hogy a földi dolgoknak önmagukban való értéket tulajdonítsanak, azok helyett isteni bölcsességre vágyakozzanak.

Péter I. és II. levelében a Pontuszban, Galáciában, Kappadóciában, Ázsiában és Bithiniában elszéledt jövevényeknek ír. E szórványok legnagyobb kérdése a kísértés lehetett. Jakab erről ír Sziria zsidó keresztyéneinek s Péter is itt ragadja meg a kisázsiaiak lelkét. Ne higyjék azt, hogy kiestek Isten kegyelméből: a kísértés csak arra való, hogy hitök megpróbáltassék, mint az arany a tűzben. Üdvösségük felől jóreménységgel legyenek s mint élő kövek lelki házzá épüljenek fel. Árva és elhagyott életük reménységét földi közösség helyett az anyaszentegyház élő, testvéri kapcsolatába vessék s abban keressék. Másfelől jövevénységökre emlékezteti őket, ebben a világban való idegenségükre, melyért le kell mondani minden földi gyönyörűségekről s mások között úgy járni, hogy ezek lássák cselekedeteinket és dicsőítsék az Istent. Mivel szét vannak szórva, annál inkább szükségök van arra, hogy egymás közt befelé a szeretet, egyetértés, türelem egységét, kifelé pedig az áldás egységét mutassák meg minden szenvedés ellenére is. Péter II-ik levele egy nagy reménységet ad a szórványban különös nehézségekkel küzdő és különös felelősség előtt álló lelkeknek: hogy éljenek továbbra is kitartó szent életet, mert „az Isten napjának eljövetele bizonnyal meglesz”. (3. rész, 12.)

III.

Megismerve a bibliai szórványok és a szétszórottak történetét, továbbá Isten igéjének a róluk való tanítását, össze kell foglalnunk azokat az eredményeket, melyeket a szórványok történeti ismertetéséből és a reájuk vonatkozó tanításokból levonhatunk.

Mindezeknek a summája pedig az, *hogy Isten Úr a szétszórottak felett.* Ő intézi történetüket, Ő adja meg feladataikat és Ő kiséri őket útjaikon. *Sorsuk lehet, hogy bűntetés, de misszió is, melyben csodálatos lehetőségek tárulnak fel.* Istennek van hatalma felettük és beletartoznak az Isten országába, ahol Krisztus lesz az Úr. Az ószövetségben a szétszórtságban lévők inkább az ítélet tekintete alatt állanak. Isten szórta szét őket bűneik miatt. Az ítéletből és a bűnösöknek megtérésre való felhívásából azonban egyre nagyobb erővel csendül ki a kegyelem ígéje: A megtérteket keblére öleli Isten. A kegyelem hangja egyre hangosabb és boldogítóbb lesz. Az újszövetségben már arról beszél, hogy Isten elviszi az Ő ígéjét a világ tengerében élő egyes kiválasztott lelkekhez is. *A szétszórtságban lévőket bele helyezi a Sion szegletkövén felépülő közösségbe: Isten anyaszentegyházába.* A kiválasztottság nagy felelőségét hárítja reájok: építsék magokat hitben és szeretetben, hogy a világ lássa őket és dicsőítse az Istent. És itt mutat legmagasabbra a boldogító ízenet, mikor a szétszórt nép figyelmét a földi keretek helyett a választottak összegyüjtése igazi helyére: Isten országára irányítja.

Mi következik mindezekből? Az, hogy az elszórtságban élő ember sohase tekintse életét reménytelen, halálra váró életnek, hanem drága eszköznek, csodálatos alkalomnak az Isten célja megvalósítására. Szétszórva, egyedül élni nem megaláztatást, nem elhagyattatást, hanem missziói küldetést jelent.

Magyari Vince,
Járy Árpád.